Uitgave van de vereniging
Molenvrienden Land van Cuijk

DE MOLENVRIEND

Nr. 72

VERENIGING MOLENVRIENDEN LAND VAN CUIJK

Molenvereniging in het Land van Cuijk en omstreken
www.molenvrienden.nl

BESTUUR

VOORZITTER	Mari Goossens	D. Boutsstraat 25
	Tel. 0485-573815	5831 VN BOXMEER
SECRETARIS	Walter Cornelissen	Park 8
	Tel. 0485-478818	5446 PH WANROIJ
	Fax 0842-110623	E-mail: molenvrienden@home.nl
PENNINGMEESTER	Frits Harteman	Bilderbeekstraat 23
	Tel. 0485-572271	5831 CW BOXMEER
BESTUURSLEDEN	Peter Pouwels	Vijverweg 6
	Tel. 024-3974266	6562 ZL GROESBEEK
	Rob Snel	Chopinstraat 33
	Tel. 024-3582526	6584 EJ MOLENHOEK

LEDENADMINISTRATIE	Tel. 0485-322460	Park 8
	Fax 0842-110623	5446 PH WANROIJ
	REKENINGNUMMER: 4008385 *onder vermelding adres penningmeester*	

MOLENARCHIEF LAND VAN CUIJK	Hans Heijs	Steenstraat 85A
	Tel. 0485-577330	5831 JC BOXMEER
	Eenieder kan na afspraak het archief raadplegen	

Colofon

Jaargang 26, nummer 4, december 2010
Lijfblad van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk, opgericht in 1984.
De Molenvriend wordt gratis toegezonden aan de leden van de vereniging. De contributie hiervoor is € 10,--. Aanmelding kan geschieden door het bewuste bedrag te storten op de betaalrekening van de vereniging. De Molenvriend is een advertentiemedium. Prijs losse nummers € 1,50.
ISSN 1384 8526

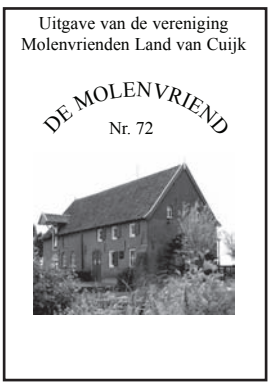

REDACTIE	*Mari Goossens*	*Frits Harteman*
	Peter Simons	*Marko Sturm*
	Paul Verheijen	
REDACTIEADRES	*D. Boutsstraat 25*	*5831 VN BOXMEER*
	e-mail: mjfagoossens01@hetnet.nl	
	De Erica 2	*5831 RX BOXMEER*
	e-mail: j.m.sturm@alumnus.utwente.nl	
VERDER WERKTE(N) MEE	*H. Lenkens, Peter Pouwels, Frans Rademakers, Jan van Riet*	
ILLUSTRATIES	*Mari Goossens, H. Lenkens, Ludger Pauls, Peter Pouwels en Jan van Riet*	

VOORPAGINA De watermolen te Oploo

In dit nummer

pagina 2	**Colofon**
pagina 3	**In dit nummer**
	Van de redactie
pagina 4	**Mededelingen van het bestuur**
pagina 5	**Voorganger van de Zeldenrust**
	aanvulling bij het artikel uit Molenvriend nr. 70
pagina 6	**Molenaarsklucht**
	door: H. Lenkens
pagina 7	**Notulen molenaarsvergadering**
	door: Walter Cornelissen
pagina 8	**Molenexamens in Berlijn**
	door: Marko Sturm
pagina 9	**Klinken van een Pot-roede**
	geklonken roedes vroeger en nu
	door: Peter Pouwels
pagina 12	**Lezing over geschiedenis van de watermolen goed bezocht**
	door: Peter Pouwels
pagina 12	**Waterloop Oploo**
	de watervoorziening van de watermolen in Oploo
	door: Mari Goossens en Jan van Riet
pagina 14	**Molen van Nederasselt**
	door: Peter Pouwels
pagina 16	**Potroe 1256**
	ontdekking roenummer werpt nieuw licht op geschiedenis Luctor et Emergo
pagina 17	**Molenpoëzie**
pagina 18	**Aan de licht**
	door: Frans Rademakers
pagina 19	**Molens in de regio**
	de stand van zaken omtrent de molens in de regio
	door: Mari Goossens en Marko Sturm

Van de redactie

Aan het eind van het jaar kunnen we weer een Molenvriend presenteren met veel artikelen die direct met de molens uit onze regio te maken hebben. Onze wind- en watermolens zijn historische werktuigen, die we door het uitoefenen van onze hobby levend houden. Om de molens levend te houden, is verder regelmatig onderhoud en restauratiewerk noodzakelijk. Op dit gebied hebben veel vernieuwingen plaatsgevonden, maar soms kan het goed zijn om ook een stap terug in de tijd te doen. Peter Pouwels schrijft over het klinken van roedes vroeger en nu. Het is afwachten hoe de nieuwe of vernieuwde geklonken roedes zich in de praktijk bewijzen, maar laten we hopen dat het lukt om zo mooie en duurzame roedes voor onze windmolens te krijgen.

Als het goed is, brengt het volgende jaar ons een nieuwe voorzitter. Hoe dan ook, de redactie hoopt u ook volgend jaar weer van dienst te zijn door het uitbrengen van nieuwe Molenvrienden. Wij wensen alle lezers een gelukkig nieuwjaar met goede wind in de zeilen en water op de raderen.

de redactie

Mededelingen van het bestuur

Het jubileumjaar zit er weer op, we kunnen terugzien op een leuk jaar met van allerlei activiteiten omtrent het 25-jarig bestaan, maar ook de jaarlijkse activiteiten zijn zeer geslaagd te noemen. We hebben ook afscheid van leden genomen maar er is ook vers molenaarsbloed de gelederen komen versterken. We blijven als vereniging groeien. Afgelopen periode speelde de vraag wat er met de molen in Katwijk/ Linden gaat gebeuren. Nu is duidelijk dat de firma Nabuurs die intussen de molen gekocht heeft deze op termijn verplaatst wil hebben. Voorlopig heeft deze molen nieuwe bewoners gekregen. De tijd zal het leren wat de toekomst van deze molen is. Het volgende gaat over de molenaar van deze molen namelijk Peter Simons. Peter gaat binnen kort met pensioen en als redactielid van de Molenvriend zorgt Peter ervoor dat dit blad kosteloos gekopieerd kon worden bij zijn werkgever. In de notulen (elders in dit blad) van de molenaarsvergadering kunt u hier uitgebreid over lezen. In deze vergadering werd ook uitgebreid gesproken over het stoppen als voorzitter van Mari Goossens. Wij vragen dringend aan onze leden om het voorzitterschap van Mari over te nemen en zich kandidaat te stellen voor het bestuur. Ter info, de jaarvergadering zal half maart plaatsvinden.

In de vorige Molenvriend stond een artikel over de watermolen in Vierlingsbeek en in die tijd van verschijnen is ook de lezing geweest van Hans de Mars over de watermolenlandschappen. Het artikel en de lezing hebben velen heel veel duidelijk gemaakt dat er meer nodig is dan alleen maar water. Het artikel heeft ook de banden van de vereniging met de Firma Havens versterkt.
Jammer is het te horen dat de gemeente Heumen zijn molens wil koppelen aan een commercieel ondernemer die er toeristische activiteiten wil emplooien. Dit gaat vaak ten koste van de vrijheid van de vrijwillig molenaars van deze molens die dan na verloop van tijd afhaken en een andere molen zoeken.
Ik kan in deze rubriek meer zaken toelichten maar omdat deze ook al in de notulen van de molenaarsvergadering uitgebreid beschreven worden vraag ik dat artikel verderop in dit blad goed te lezen.

Wat zal 2011 ons gaan brengen? Het nieuwe kabinet is flink aan het snijden in allerlei overheidsuitgaven, zal dit ook ten koste gaan van het molenonderhoud? We weten het niet, want ook de provincies gaan flink in hun budget snijden. We hebben goede hoop dat het cultureel erfgoed bespaard zal blijven van al deze bezuinigingen.
Veel leesplezier in deze alweer goed gevulde Molenvriend.

Tenslotte wens ik u en uw familie het allerbeste voor 2011.

Walter Cornelissen
secretaris

Bij overname van artikelen en/of foto's, auteur en eventuele bron(nen) vermelden. Tevens hiervan melding maken bij de uitgeefster of redactie van dit blad.

De redactie stelt zich niet aansprakelijk voor eventueel gemaakte fouten of anderszins ontstane ongemakken.

Voorganger van de Zeldenrust

In Molenvriend nr. 70 beschreven we de Zeldenrust te Overasselt. Naar aanleiding van de restauratie van 1982 heeft men destijds informatie over de geschiedenis van deze molen verzameld. Uit deze geschiedenis bleek geen informatie over een eventuele voorganger van de molen, zodat men aannam dat de Zeldenrust waarschijnlijk de eerste molen van Overasselt was.

Peter Pouwels heeft uitgevonden dat de Zeldenrust wel een voorganger had. Uit een krantenartikel uit de Gelderlander van 24-11-1890 blijkt er een molen te zijn afgebrand in de buurtschap Worsum bij de Hamelberg, eigenaar is molenaar J.J. Heijnen.
Op een oude topografische kaart uit circa 1900 staat op deze locatie een molen (KM) vermeldt. De exacte locatie is op de hoek Hamelbergsestraat met Sleeburgsestraat (51º 46' 15.27"N en 5º 48' 7.10"O). De locatie van de afgebrande Worsumse molen ligt hemelsbreed 1500 meter van de locatie van de Zeldenrust aan het Hoogveld. Wanneer deze Worsumse molen gebouwd is is niet bekend, op een kaart uit 1830 en 1860 is nog geen sprake van een molen in deze buurtschap. De molen moet dus na 1860 gebouwd zijn. Volgens de

De Gelderlander Di. 25 november 1890

* OVERASSELT, 24 Nov. Heden morgen is de steenen molen, staande op Warsum, onder Overasselt, toebehoorende, aan J. J. Heijnen, een prooi der vlammen geworden. Men vermoedt, dat hij door den wind aan het loopen gegaan en in brand geraakt is.

spaarzame gegevens van de Hollandsche Molen uit 1925 betrof het een houten achtkant van het Zuid-Hollandse type. Dit terwijl het krantenartikel spreekt over een "steenen molen".

Op het kaartje, zoals dat in Molenvriend nr. 70 staat, heeft de Worsumse molen recht boven locatie 8 gelegen, vreemd dat deze historische plaats niet als optie vernoemd werd voor de herbouw van de Zeldenrust. Mogelijk is men de geschiedenis van de Worsumse molen kwijt, dit verklaart ook dat er bijna niets over deze molen te vinden is.

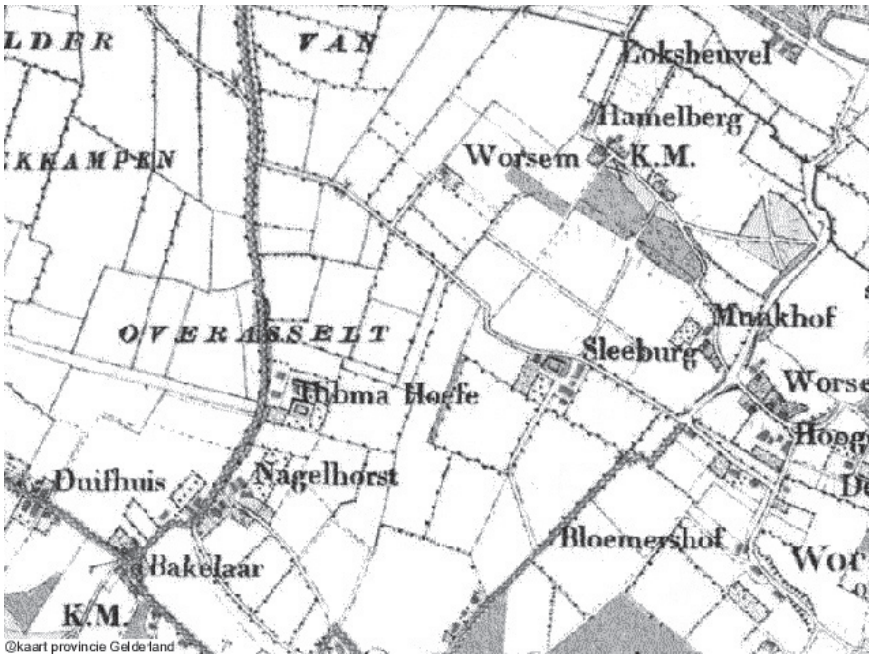

Molenaarsklucht

Verrassend, amusant en humoristisch, het zijn slechts enkele van de superlatieven waarmee bezoekers dit jaar het theatergezelschap Karrespel prezen voor de opvoeringen van de befaamde molenaarsklucht. Een bijzonder facet was dat vrijwel alle optredens werden verzorgd op het erf van wind- en watermolens.

Gezien de grote animo voor nieuwe opvoeringen van het spel heeft de theatergroep uit Oploo besloten om de klucht ook in 2011 op het repertoire te plaatsen. Een unieke kans voor molenaars om hun trotse molen eens op een bijzondere manier in het licht te zetten.

Verrassend

'Niet alle molenaars zijn dieven', zoals de titel van de klucht luidt, is een bewerking van de middeleeuwse klassieker 'De bedrieger bedrogen'. Het is een bruisend stuk met diverse absurdistische trekjes waarin het draait om het huwelijk, vreemdgaan, maar ook om geldzucht, oplichting, drank en de problemen daar omtrent. Drie kwartier lang wordt het publiek meer dan aangenaam beziggehouden met veel actie en verrassende wendingen. En zoals het een goede klucht betaamd, wordt de bedrieger uiteindelijk in zijn hemd gezet.

Met de keuze voor molens als speellocatie wil het Oploose gezelschap ook op een andere en vooral ook eigenzinnige wijze aandacht vragen voor de cultuurmonumenten die molens zijn. Kortom, de molen wordt: 'Een levend monument in een levend decor'. Voor het boeken van een optreden of meer informatie kijk eens op www.karrespel.nl.

H. Lenkens

De molenaarsklucht uitgevoerd bij de Korenbloem te Oploo

Notulen molenaarsvergadering

Datum: 30 november 2010
Locatie: De Jachthoorn te Sint-Hubert
Aanwezig: Jan Selten, Harm van Es, Hans Heijs, Frits Harteman, Jos v.d. Heyden, Harry Daverveld, Frans Heesen, Harrie Kaanen, Petro Boon, Ben Verheijen, Peter Simons, Rob Snel, Mari Goossens, Walter Cornelissen.
Afgemeld: Jos Verberk, Paul Verheijen, Ludger Pauls, Perry Hendriks, Stefan Willems, Harry Kaak, Marko Sturm

1. Opening
Voorzitter Mari Goossens heet iedereen van harte welkom in de Jachthoorn. Het is een korte agenda maar deze heeft voldoende gespreksstof, tevens wordt gevraagd wie er nog een agendapunt wil toevoegen. Hans Heijs vraagt om het schenken van zijn boekencollectie aan de vereniging op de agenda te plaatsen.

2. Aankomende vacatures in het bestuur
Mari vertelt dat zijn tijd als voorzitter van de vereniging er op zit, hij heeft deze functie nu al de helft van het bestaan van de vereniging uitgevoerd. Hij zal alleen het voorzitterschap neerleggen, maar blijft lid van bestuur. Ook de functie van hoofdredacteur van de Molenvriend zal hij blijven vervullen. Ook Frits Harteman wil een stapje terugdoen en graag stoppen in het bestuur. Een aanvulling is gewenst, de vacature in het bestuur en die van voorzitter zal in de jaarvergadering van half maart 2011 op de agenda staan. Vanuit deze vergadering geeft Harm van Es aan dat hij de vacature in overweging zal nemen.

3. Gratis drukken Molenvriend
De laatste jaren was het gebruikelijk dat de Molenvriend gratis gekopieerd kon worden op het bedrijf waar Peter Simons werkt. Maar over een half jaar gaat Peter van zijn welverdiende pensioen genieten en komt deze kopieerplek te vervallen. De firma Nabuurs Transport heeft al aangeboden dat dit bij hun ook gratis kan gebeuren. De redactie heeft dit in overweging genomen en besloten om hier geen gebruik van te maken. Het samenstellen en het binnenkrijgen van de kopij kost al veel tijd en het kopieren, vouwen en nieten is ook een grote klus. Alles bij elkaar duurt het te lang tussen het inbrengen van kopij en het bezorgen van de Molenvriend. Nu is er besloten om het laatste gedeelte (drukken, vouwen en nieten) onder te brengen bij drukker Fortrass. De totale kosten voor 4 x 100 Molenvrienden komt op jaarlijks €500,-. De kosten die we nu hadden was alleen de kaft die we kochten, het papier kregen we van Bol accountants. Mari heeft nu met enkele bedrijven afgesproken om de drukkosten te sponsoren, de volgende bedrijven hebben zich tot op heden bereid verklaard om een bedrag te sponsoren: Havens, Nabuurs Elektro, Van Haren installaties, Beijk molenbouw, Titulaer molenstenen en Bol accountants, mogelijk volgen er nog meer. De namen van de sponsoren zullen in de molenvriend vermeld worden en op een verenigingsposter die ingeseald zal worden voor in de publicatieborden bij de molens, tevens zullen deze namen op de website komen.

4. Promotiemateriaal
Als vereniging komt het wel eens voor om op informatiemarkten ons te promoten. Er moeten dan diverse materialen bijeen gesprokkeld worden om toch met iets op zo'n stand te staan. Nu is er het voorstel om al deze spullen in een kist(en) te doen die dan gemakkelijk meegenomen kan worden en waarin ook een lijst zit wat er in moet zitten om ook alles wat uitgegeven wordt bij te vullen. Dit zal op een droge plek opgeslagen moeten worden (molens zijn vaak te vochtig). Jan Selten heeft nog 2 kisten die Jos ooit gemaakt heeft beschikbaar. Rob Snel zal hier het voortouw in nemen om dit op te zetten.

5. Boeken Hans Heijs
Hans wil zijn collectie boeken beschikbaar stellen aan de vereniging. De vraag is waar zetten we deze boeken neer zodat iedereen ze in kan zien. Op een molen is vaak niet zo goed in verband met de vochtigheid. Als deze in een verwarmde ruimte kunnen komen is dit niet zo'n probleem. Voorstel om de dubbele boeken op internet (website) te koop aan te bieden. Er is niets definitiefs hierover afgesproken.
Om toch diverse boeken voor de (leerling)molenaars beschikbaar te hebben is er het voorstel gelanceerd om alle boeken die in het bezit zijn van de leden en die zij uit willen lenen op de website te publiceren.

De leden kunnen dan met elkaar afspreken om een boek van elkaar te lenen. Ook dit plan behoeft nadere uitwerking.

6. Nieuwe rubrieken Molenvriend
De redactie van de Molenvriend wil twee nieuwe rubrieken introduceren over de vergane glorie nl. de geschiedenis van de verdwenen molens en molenrestanten en over het maalproces (elevatoren, maal- en mengsystemen, motoren, etc.). De oproep aan allen om voor deze rubrieken te gaan schrijven.

7. Brabants-Vlaamse molencontactdag 2012
Frits heeft tijdens de jaarvergadering van het Gilde Afd. Noord-Brabant aan het bestuur gemeld dat wij deze dag in 2012 wel willen organiseren. Dit is door de vergadering aldaar genoteerd. Dit is wel nog ver vooruit maar we kunnen hierover gaan nadenken hoe in te vullen, evt. over de provinciegrenzen heen. Hier zal t.z.t. een commissie voor gevormd worden.

8. Maalgoed Havens
De firma Havens in Maashees heeft te kennen gegeven dat er maalgoed beschikbaar wordt gesteld voor de molens in de regio. Dit maalgoed moet na bewerking weer retour. Om een systeem op te zetten voor de verdeling van het maalgoed willen we eerst inventariseren wie interesse heeft voor maalgoed. Graag melden bij de secretaris. Vanuit de vergadering was er interesse maar diverse personen willen graag wat opleiding/uitleg/ervaring opdoen met het malen. Jan van Haren en Jos v.d. Heyden malen bijna iedere donderdag, belangstellenden zijn altijd welkom. Jos v.d. H. zal met Jan v. H. overleggen om in het voorjaar een demonstratie billen te organiseren.

9. Rondvraag
Jan Selten: op 29 mei 2011 zal de Hamse molen in Wanroij zijn 200-jarig bestaan vieren (vorig jaar 25 jaar?). Dit ter info, er zal dan van alles rond de molen georganiseerd worden (machines, muziek, stands voor verenigingen). Tevens meldt Jan dat hij nog 2 houten borstroedes in de tuin heeft liggen, hij wil ze graag weg hebben. Ze zijn 10 m lang en zijn van larix of grenen.
Ben Verheijen vroeg zich af of de molenbouwers wel voldoende opvolgers hebben om het vak niet verloren te laten gaan. Als antwoord kreeg Ben dat in ieder geval bij de firma Beijk de volgende generatie in het bedrijf werkzaam is.

10. Sluiting/filmpje
De voorzitter sluit de vergadering en wenst iedereen wel thuis. Als afsluiting kijken we een filmpje over de Maasmolen in Nederasselt gemaakt door Sjaak Jacobs waaraan onze molenaars Frans Heesen en Rob Snel ook hebben meegewerkt.

Walter Cornelissen
secretaris

Molenexamens in Berlijn

De actieve molenaars in onze regio zullen zeker weten dat er op het gebied van de molenaarsopleiding en examens intensieve contacten met collega's uit de Niederrhein zijn. Export van de molenaarsopleiding naar Nederlands model gaat echter zowel in de tijd verder terug, als geografisch gezien verder weg.

Een bekend voorbeeld in Duitsland is de Britzer Mühle in Berlijn. Deze twaalfkantige stellingmolen werd in 1983 gerestaureerd, om in 1985 bij de Bundesgartenschau geopend te worden. Omdat er in het toenmalige West-Berlijn niemand was die de molen kon laten draaien en malen, werd uiteindelijk Piet Leeuw uit Buren bereid gevonden om tijdelijk molenaar te worden. Hij begon op de molen een opleiding naar Nederlands model, zodat de molen ook na zijn vertrek in bedrijf kon blijven. Het examen van de eerste groep leerlingen werd door een Nederlandse examencommissie afgenomen. Deze geslaagden hebben de opleiding voortgezet en ongeveer iedere twee jaar start er een nieuwe opleiding van anderhalf jaar.

Het is traditie gebleven dat er, naast een Duitse molenaar, ook een Nederlandse molenaar in de examencommissie zit. Piet Leeuw heeft dit jaren gedaan na zijn terugkeer naar Nederland, daarna heeft o.a. Hans Titulaer deze taak vervuld.
Zelf ben ik op deze molen actief geweest in de tijd dat ik in Berlijn woonde. Na mijn terugkeer naar Nederland werd ik eind 2008 gevraagd om de examens van de inmiddels 12e molenaarscursus (gerekend vanaf de eerste cursus van 1987) mee af te nemen, omdat Hans Titulaer vanwege zijn drukke werkzaamheden moest afzeggen. Op 2 en 3 oktober van dit jaar heb ik wederom de examens af mogen nemen. De acht kandidaten zijn allemaal geslaagd.

De molenaarsopleiding was van oorsprong erg gericht op de Britzer Mühle. Dit is ook niet zo verwonderlijk, want West-Berlijn was een soort “eiland” waar je niet zomaar uit kon. Inmiddels zijn er echter ook geslaagde molenaars actief op molens in de omgeving van Berlijn en worden er in het kader van de opleiding ook excursies naar molens in de omgeving georganiseerd. Verder zijn er goede contacten met de molenaar van de standerdmolen in Berlijn-Marzahn (voormalig Oost-Berlijn), destijds gerestaureerd door Harrie Beijk.

De opleiding bestaat uit praktijklessen op zaterdagen, waarbij vooral ook gewerkt wordt aan het onderhoud van de molen. Op een doordeweekse avond worden theorielessen gehouden. Hiervoor heeft de molenvereniging een verenigingsgebouw, met hierin ook een bibliotheek met documentatie.

Door de opleidingstraditie in ere te houden, is er een grote groep geslaagde molenaars die de molen in bedrijf kan houden. De molen is van de lente tot en met de herfst bijna iedere dag open voor schoolbezoeken en op vrijdag, zaterdag en zondag wordt er brood en meel verkocht, waarbij er op zon- en feestdagen ook rondleidingen door de molen zijn.
Zeker voor Duitse begrippen is de Britzer Mühle een goed onderhouden molen die heel vaak draait.

Marko Sturm

Klinken van een Pot-roede

Vakmanschap is meesterschap

Op de foto staan van links naar rechts: Arie Verzee, Arie Kamsteeg, Jan Willem Scheffen en de man met de haak, Henk Kamsteeg. Foto uit de collectie van Gerrit Keunen.

De firma Pot had in de 19de eeuw een scheepswerf in Kinderdijk-Elshout. Voor schepen werden stalen masten geklonken. Het is niet zo verwonderlijk dat de Gebroeders Pot, met de molens van Kinderdijk op de achtergrond, op het idee kwamen om de roeden van een molen ook van staal te maken.
Roeden, die het dragende deel van de wieken vormen, waren tot dan van hout en dus een minder lang leven beschoren.
In 1842 verkreeg de firma Pot octrooi op de fabricage van stalen roeden. Waarschijnlijk vanaf het begin werden zgn. werkplaatsboekjes bijgehouden. Hiervan is het deel tussen 1882 en de opheffing van de fabriek in 1945 bewaard gebleven. In totaal heeft de firma Pot circa 2800 Pot-roeden gemaakt.
De heer De Wit die in 1936 in de zgn. roeienloos of roedenloods van de gebroeders Pot te Kinderdijk werk vond, schreef letterlijk hierover: “De aan mij toegedachte werkzaamheden bestonden uit het zgn. ‘nagelheten’, dat was klinknagels heet maken op een veldsmidse waarvan de blaasbalg aangedreven werd door een trapmechanisme.” Daarnaast moest hij ‘slingeren’ met de slingerpons voor het maken van nagelgaten. Verder schrijft hij: “Wanneer alle delen van de roede volgens tekening door afschrijven, knippen, ponsen, enz. gereed waren, kon het monteren beginnen. De klinkerploeg kwam in actie en nagelde deel, voor deel stevig aan elkaar. Het geheel kwam op schragen te liggen. Zo’n klinkerploeg bestond uit

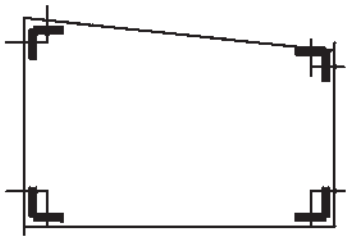

Doorsnede Pot-roede
Vier hoeklijnen
Acht rijen klinknagels

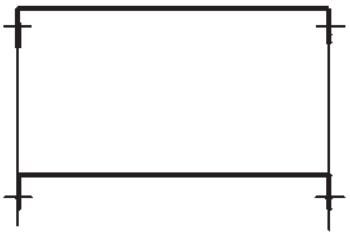

Doorsnede Fransen-roede
Twee gezette kanten
Vier rijen klinknagels

vijf personen namelijk twee klinkers, een tegenhouder (dolly-man), een induwer (indauwer) of nageljongen en een nagelheter, allen op elkaar ingesteld. In de kleine ruimte van de roe hanteerde de tegenhouder de dolly met als steunpunt de haak, opgehangen in een ponsgat."
Tot zover het verhaal van dhr. De Wit. Nadat men drie zijden van de roede aan elkaar had geklonken, werd de laatste plaat licht omgebogen, om zodoende de laatste twee rijen klinknagels te kunnen plaatsen. Achter de man met de haak op de foto, is te zien hoe de laatste plaat nog omhoog steekt.

Rond 1900 zijn er meerdere bedrijven zoals Verhaeage en Fransen die zich toeleggen op het vervaardigen van stalen roedes. Om het patent van de firma Pot te kunnen omzeilen hadden de gebroeders Fransen uit Vierlingbeek een molenroede ontwikkeld die bestond uit twee U-vormig gezette platen, de voor en achterkant, welke afgesloten werd met twee zijplaten. Het geheel zat met vier rijen klinknagels aan elkaar, in tegenstelling tot de Pot-roede die met acht rijen aaneen was geklonken. Het ontbreken van de hoekijzers (met uitzondering van het middengedeelte) bij de Fransen-roede maakte de constructie hiervan een stuk lichter en flexibeler, waardoor deze niet zo stabiel was dan die van de Pot-roede. In verband met de stroomlijning heeft de Pot-roede een afschuining aan de voorzijde, biljoening genoemd, welke bij de Fransen-roede ontbreekt.

Geklinknagelde roeden werden gemaakt door Pot (1842–1945), Fransen (1902–1931), Verhaeghe (1897–1957) en de Prins van Oranje.
Volgens de roededatabank van Leo Middelkoop waarop 5172 roeden geregistreerd staan, is de Pot de meeste gebruikte roede (2185) gevolgd door Derckx (981), Buurma (273), Fransen (251), Straathof (249), Bremer (216) en Verhaeghe (117). Van de 2185 geregistreerde Pot-roeden zijn er thans nog ongeveer 150 in gebruik, waarvan sommige meer dan 130 jaar oud zijn. Een van laatste Fransen-roeden, van molen De Hoop uit Hoorn, is in 2008 gestreken.

Aanpassen van de Pot-roede door Huub en Harrie Beijk

Het restaureren van de Pot-roeden is eigenlijk een

Huub Beijk (rechts) tijdens het transport van een molenroede met de Malle Jan.

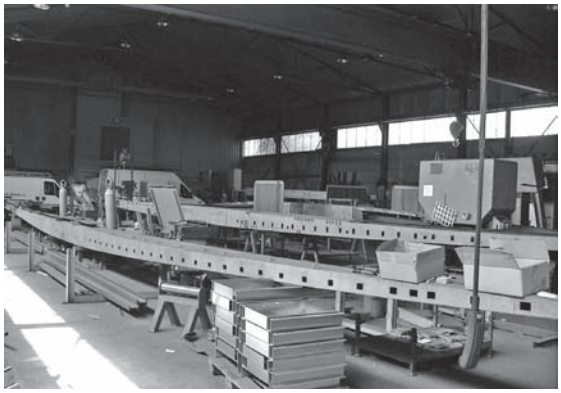

Pot-roede wachtend op betere tijden

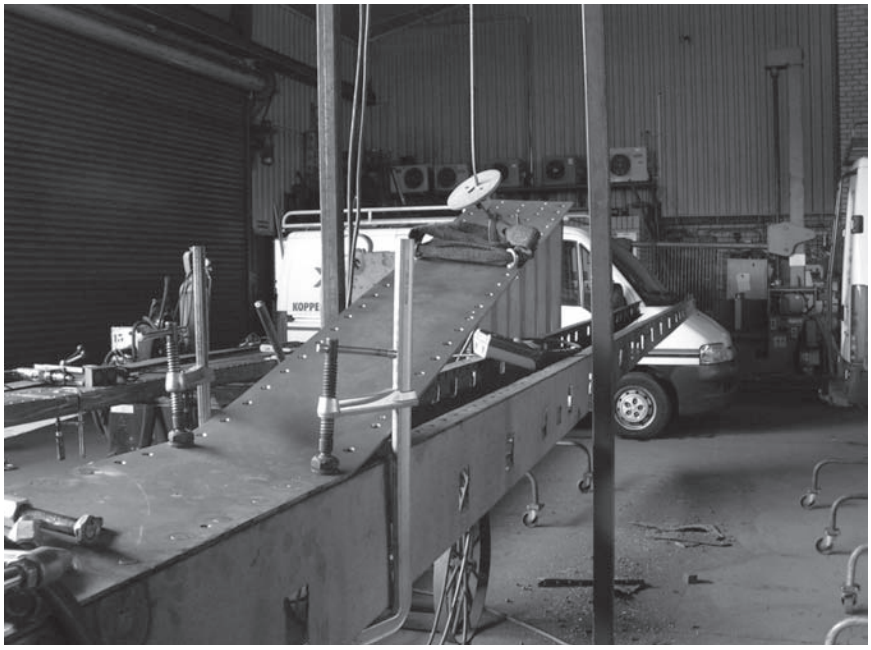

Restauratie oude Pot-roede anno 2010

nieuw fenomeen, waarin ook molenmaker Harrie Beijk uit Afferden zich gestort heeft. Harrie heeft het niet van een vreemde want zijn vader Huub en oom Harrie hadden zich als molenmaker al gespecialiseerd in het aanpassen van ijzeren molenroeden. Voor het aanbrengen van het Van Bussel-stroomlijnsysteem, moest de zeeg vlakker worden gemaakt. Hiervoor werden de gaten waarin de heklatten werden gestoken met behulp van hamer en beitel vergroot, een lastig en zwaar karwei dat meestal ter plekke werd uitgevoerd.

Onlangs heeft Harrie Beijk de lange spruit en staart van de Deen te Luijksgestel, bestaande uit een oude Pot-roede, met succes weten te behouden.
Thans liggen er in de werkplaats van constructiebedrijf Koppes uit Nieuw Bergen drie Pot-roeden, twee van de molen van Uden en een afgedankte roede van de molen in Sint-Hubert, die gerestaureerd worden en zodoende weer een nieuw leven krijgen.
Pot-roede 982 gemaakt als binnenroede in 1876 en tot 1927 in gebruik op de Rietveldse molen in Woerden, vanaf 1927 tot 1964 een tweede leven in de molen van Bielen te Hamont (B) en vanaf 1966 tot 1993 in de Heimolen in Sint-Hubert.
Pot-roede 1184 gemaakt als buitenroede in 1880 met een lengte van 24,80 m afkomstig van de molen van Jetten uit Uden, in gebruik als binnenroede.
Pot-roede 1138 gemaakt als buitenroede in 1879 met een lengte van 24,60 m afkomstig van de molen van Jetten uit Uden.

Het ambacht klinken kom je bijna nergens meer tegen en de techniek en vaardigheid hierin moet geheel opnieuw eigen worden gemaakt. De reparaties vergen veel tijd, en vragen om alternatieven inzake het aanbrengen van bijv. de klinknagels, hiermee is men aan het experimenteren. De herontwikkeling van deze oude technieken is een zeer leerzaam en boeiend proces dat leidt tot innovatie in nieuwe techniek.

Behalve restauratiewerkzaamheden aan verschillende molenroeden voor de windmolen ligt er ook nog het nodige aan ambachtelijk klinkwerk te wachten voor de renovatie van een watermolen. Buiten achter de werkplaats ligt nl. een gedeelte van een waterrad en kanjel van de Volmolen Frankenhof uit Vaals. Het waterrad een zgn. bovenslagrad met een diameter van 5,08 m en een breedte van 1 m is in 1905 vervaardigd. Het compleet vervallen molencomplex is in 2008 door het Limburgs landschap aangekocht, met de bedoeling het geheel in oude luister te herstellen. Zie http://www.waterradmolens.nl/LimburgZ/Frankenhof.htm

Met de herontwikkeling van deze oude techniek wordt behalve een oud ambacht, tevens een stuk industrieel erfgoed voor de toekomst behouden.

Tekst en afbeeldingen: Peter Pouwels

Lezing over geschiedenis van de watermolen goed bezocht

Het was een zéér leerzame en boeiende lezing die Hans de Mars dinsdag 14 september presenteerde, en een 'eye opener' voor sommigen onder ons. Behalve molenaars waren er ook verschillende vertegenwoordigers van o.a. het KNNV, IVN, Landschapsbeheer en het Brabants Landschap aanwezig in gemeenschapshuis de Jachthoorn in Sint-Hubert.
We hadden zelfs de auteur Piet Hein van Halder, van het onlangs verschenen boek over de watermolens in Noord-Brabant in ons midden, die tijdens de pauze en passant nog enkele van zijn boeken van de hand deed.

Hans voerde ons mee langs de verschillende watermolens die bij ons in de streek hebben gestaan en liet ons op verrassende wijze het oude gebruik van deze molens zien. Opmerkelijk hierbij was hoe ver de invloed van één enkele molen op zijn omgeving reikte en hoe mooi dit geheel in harmonie was met de omgeving. Ook stelde Hans dat de huidige trend van het aanleggen van vistrappen overbodig is, als men kijkt hoe een en ander vroeger werd georganiseerd.
Kortom het was een geslaagde avond die zeker voor herhaling vatbaar is.

Peter Pouwels

Waterloop Oploo

De watermolen van Oploo kent een lange geschiedenis. De eerste omschrijving van de molen dateert uit 1479 in het leenregister in Cuijk. De watermolen viel onder de toenmalige vrije Heerlijkheid Oploo. In de 17e en 18e eeuw ressorteerde het onder het geslacht Steenhuys. Toentertijd was het een oliemolen annex korenmolen, maar een typische wintermolen (in de zomermaanden was er doorgaans te weinig water). Er was bij de molen ook een rosmolen om tijdens de zomermaanden te kunnen malen. In 1800 werd de windmolen gebouwd om minder afhankelijk te zijn van de schaarse watertoevoer in de zomermaanden.
De paarden van de rosmolen werden in de periode na 1795 door de Franse bezetters ingezet voor hand- en spandiensten.

Het huidige gebouw dateert van 1725, de aanbouw van 1780. De naastgelegen veldschuur is geopend op 22 november 2010. De watermolen heeft ook gefungeerd als pel-, koren- en als oliemolen. Vandaar draagt hij tot op heden de naam "D'n Olliemeulle". De onderslagmolen krijgt zijn water van de molenbeek die oorspronkelijk ontspringt in de Grote Slink bij Vredepeel. Hij liep via de molenbeek iets ten noorden van het Brestbos in Boxmeer in de Oefeltse Raam. Voor de watertoevoer via de Peel zie nummer 71 over de watermolen van Vierlingsbeek.
Zie o.a. het kaartje stroomgebied van Oost-Brabant en Land van Cuijk. Hierop staan ook de verdwenen watermolens uit onze regio vermeld.

Voor de afwatering van de Peel en bij de aanleg van het defensiekanaal (1929) werd de molenbeek aangesloten op dit kanaal. Stroomafwaarts werd er een verbinding gemaakt tussen de molenbeek en de Lactariabeek, die tevens werd gekanaliseerd, de Sambeeksche uitwatering.
Bij de ruilverkaveling in de jaren '70 werd de beek in de bebouwde kom overkluist. Voordien stroomde hij nog als een open riool door de kom van het dorp.

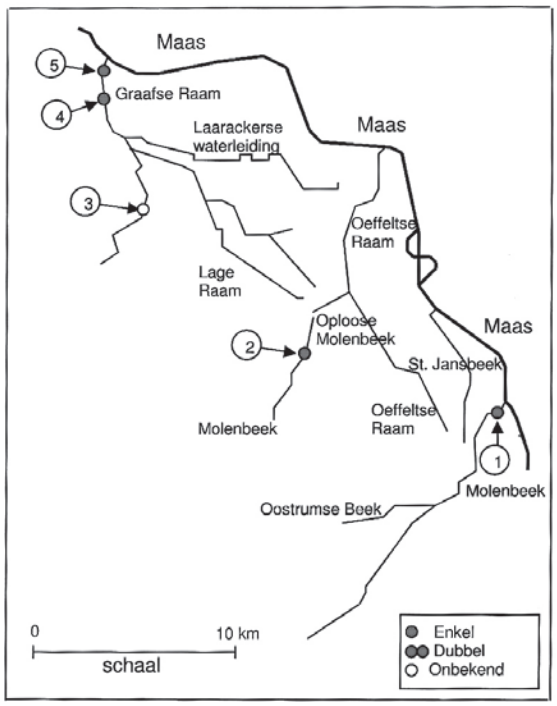

Overzicht van de stroomgebieden in Oost-Brabant in het Land van Cuijk en de daar gelegen watermolens

Om overlast bij extreme regenval te verminderen werd stroomopwaarts nog een verbinding gegraven met de molenbeek en de Strijpsche beek.
Hierdoor werd de toch al beperkte watertoevoer nog extra verkleind, waardoor de molen momenteel maar beperkt kan draaien. Als de stuwen maximaal staan afgesteld kan er met een verval van ruim 1 tot 1,25 meter gemalen worden.

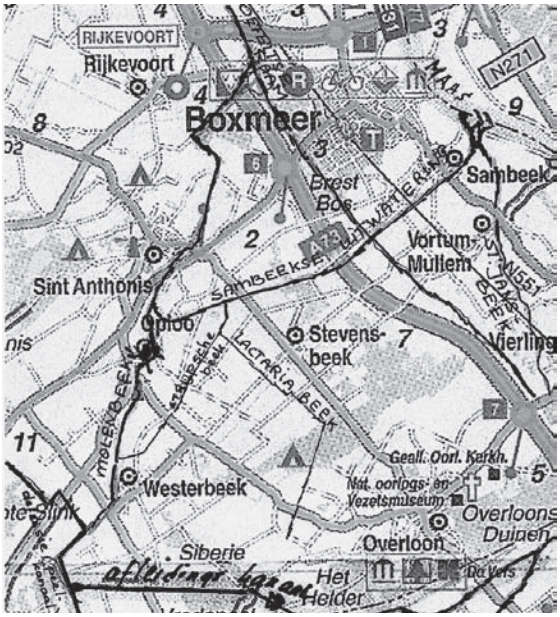

Overzicht van de waterlopen rond de watermolen van Oploo

Het waterschap Aa en Maas heeft de peilen vast gesteld.

Mari Goossens en Jan van Riet

Geraadpleegde bronnen:
molendatabase.nl
Watermolens in Noord-Brabant vroeger en nu, van P.H. van Halder

Molen van Nederasselt

In het boek “Geschiedenis van de maasdorpen Overasselt, Nederasselt, Balgoij, Keent” staat het volgende vermeld over de molen van Nederasselt: “In 1301 wordt een windmolen met de bijbehorende grond geschonken aan het klooster Grafenthal te Asperen. Ook in 1412 en 1414 en zelfs in 1608 is er nog sprake van deze molen.”

In de 17de eeuw komen de kloostergoederen waaronder de Sleeburg met de Heegt, als onderhorige hof, en mogelijk ook de molen, in handen van de adelijke familie Van Randwijck.
Hans Willem van Randwijck (1575-1629) was onder meer Luitenant Kolonel van Graaf Willem van Nassau. Deze gebeurtenis moet worden geplaatst tegen de achtergrond van de reformatie. Eigendommen van kerken en kloosters vervielen aan de staat en werden verkocht of verpacht aan protestanten, zoals de Nederlands-Hervormde familie Van Randwijck. In 1618 gaan de priorijgoederen in erfpacht naar Hans Willem van Randwijck. Rond 1630 gaat ook het eigendom over naar Rutger van Randwijck, de broer van Hans Willem en voogd van dochter Meghtelt van Randwijck. Als Meghtelt van Randwijck (1624-1701) trouwt met Johan van der Moelen (Molen), Heer van Overasselt, gedeputeerde van het Kwartier van Nijmegen, bezit deze de Schatkuil, het kasteel te Overasselt met Duyfhuis, de Bakelaar en de Meulenberg, de havazathe Sleeburg met de Heegse Hof, de Poel, de Schuergraaf, de havazathe Schoonenburg met het Roth Gaelense Camp en de Munnikhof. Johan (Jan) van der Moelen overlijdt in 1688. Zijn bezittingen worden in 1697 verdeeld over de dochters Jeanette Agnes en Sophia (*Schutte 1982*).

Begin 1700 komt de familie ten Hove in de persoon van Melchior ten Hove, vader van David ten Hove, door niet ingelost onderpand in het bezit van de molen. Als in 1740 de oude standerdmolen bij een dijkdoorbraak door het water verwoest wordt, laat Melchior ten Hove een nieuwe molen bouwen voor zijn zoon David ten Hove die dan 16 jaar oud is.
David ten Hove, onder meer Heer van Sleeburg onder Overasselt, liet in 1741 meer landinwaarts een nieuwe molen bouwen. Zijn dochter Wendela Elenora, douairière Jan Carel Godin, graaf des heiligen Roomsen Rijks, heer van Boelestein, erfde in 1787 de molen en verschillende goederen onder Neerasselt.

Detail verzamelplan Nederasselt
kadasterkaart uit 1811-32

Op 10 januari 1803 werd de molen in eeuwigdurende erfpacht uitgegeven aan molenaar Hendrik Heijnen. Deze wordt reeds in 1794 als molenaar genoemd. Na 1814, het sterfjaar van de eigenaresse, kwam de molen in eigendom aan de familie Heijnen, welke deze tot 1894 heeft bezeten.

Op de kadasterkaart van Nederasselt, Gelderland, sectie B, blad 2 gemaakt in de periode 1811-1832 ligt aan de molenweg, hoek Molenstraat te Nederasselt een “windkoornmolen”. Volgens de OAT Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel, is Hendrik Heijnen, van beroep molenaar te Nederasselt, eigenaar van deze molen (nr 256), als van het perceel zand, doorgehaald woeste grond op kavel nr. 255.
Aan de Molenstraat, kadasterkaart sectie B, blad 1, staat een groot molenhuis met enkele bijgebouwen dat eigendom is van molenaar Hendrik Heijnen.

Hendrik Heijnen, geboren circa 1744 te Nederasselt, trouwt rond 1780 met Maria Festen. Uit dit huwelijk wordt op 13-03-1784 te Overasselt Hendrik Heijnen (jr) geboren. Hendrik die zijn vader als molenaar opvolgt, trouwt op 25-10-1820 te Overasselt met Anna Bruijsten, geboren 29-08-1798 te Overasselt

als dochter van burgemeester Jacob Bruijsten en Wilhelmina Lamers. Uit het huwelijk van Hendrik Heijnen en Anna Bruijsten wordt op 7-1-1823 te Nederasselt Jacobus Heijnen, geboren. Jacobus is van beroep bakker als hij op 3-8-1852 te Overasselt trouwt, met Anna Maria Johnana van Haren, geboren 12-6-1830 te Nederasselt. Vanaf 1856 treedt Jacobus in de voetsporen van zijn vader en grootvader, en staat als molenaar aan het vangtouw, tot hij op 21-11-1885 op 62-jarige leeftijd komt te overlijden. Waarschijnlijk neemt zijn zoon Johannes Jacobs, geboren in 1855, als zoon van Jacobus Heijnen, molenaar in Nederasselt en Anna Maria Johannavan Haren, de zaken hier waar. Johannes wordt in 1890 vermeld als eigenaar van de Worsumse molen in Overasselt als deze op 24 november 1890 afbrand (zie elders in dit nummer, red.). Tot 1894 blijft de molen in eigendom van de erfgename van de familie Heijnen.

In 1894 wordt Adrianus Dijkmans eigenaar van de molen. Adrianus Dijkmans, geboren te Bladel circa 1864, is getrouwd op 2-5-1892 te Haaren, met Petronella van den Oever, geboren 9-9-1858 te Haaren. Antonius Cornelis Dijkmans, geboren in 1894 te Haaren, zoon van Adrianus Dijkmans en Petronella van den Oever, trouwt op 27-11-1919 te Wijchen met Maria Hendrina Peters, geboren 1893 te Wijchen. In de huwelijksakte van Antonius Dijkmans wordt als beroep molenaar aangetekend.

Peter Pouwels

Bronnen:
Internet www.genlias.nl
homepage Jo Heisen www.genet.nl
boek ‘Geschiedenis van de maasdorpen Overasselt, Nederasselt, Balgoij, Keent’
Werkgroep Historie Worsum http://www.overasselt-promotions.nl/historiedorp.html

Eigenaren en molenaars

1660	Wihelm Hendrixen, molenaar
1692	Arnold van der Moelen, Heer van Overasselt
1697	Jeanette van der Moelen gehuwd met Steven Delen, eigenaar
1740	David ten Hove, (*1724-1787) Heer van Sleeburg Nederasselt
1787	Wendela Elenora, (*1750-1814) douairière Jan Carel Godin, eigenaar
1794	Hendrik Heijen, (*1744) molenaar
1803	Hendrik Heijnen, (*1744) verkrijgt de molen in eeuwig durende erfpacht
1814	Hendrik Heijnen, eigenaar en molenaar
1820	Hendrik Heijnen, (*1784-1852) molenaar
1852	Erfgename van Hendrik Heijnen van 1852 tot 1856
1856	Jacobus Heijnen, (*1823-1885) molenaar
1885	Erfgename van Jacobus Heijnen van 1885 tot 1894
1894	Adrianus Dijkmans (*1864-1934) eigenaar en molenaar
1919	Antonius Dijkmans (*1894-1937)
1924	L.F. van Haren eigenaar en molenaar
1965	Firma A. en J. van Haren eigenaar en molenaar
1968	Gemeente Heumen eigenaar

Potroe 1256

De vondst van potroede 1256 op de Luctor et Emergo kan een tipje van de sluier over het bouwen en de oorsprong van de molen oplichten. Het vermoedelijke jaar van fabricage van potroe 1256 is 1881. In dat jaar is de Rietvink uit Zwijndrecht in Tongelre (Eindhoven) op de zaagfabriek aldaar opgericht, en hield daar de naam Rietvink. Het is dus goed mogelijk dat er toen voor die molen nieuwe potroeden zijn vervaardigd. De molen was daar geen lang leven beschoren. Hij werd in 1893, nadat de zagerij door een stoommachine werd aangedreven, van de kap ontdaan en was in 1904 in zijn geheel gesloopt.

In die tijd studeerde Willem Verbruggen (geboren 1887) in Eindhoven. Bedenk dat in 1873 het zgn. Duits lijntje geopend werd en Beugen en Mill een station hadden en de verbinding via Boxtel met Eindhoven gemakkelijk in een dag te doen was. Hij heeft hier wellicht de interesse in de zaagmolen gekregen. Hij kreeg zijn vader, bakker en zoon van een mulder die inmiddels 62 was, zover om in 1899 een zagerij met maalderij te bouwen. Samen met zijn neef Herman Verbruggen, die dieselmotoren bouwde, werd er een motorzagerij annex maalderij in Rijkevoort opgericht.
Wellicht kwamen Herman en zoon Willem er achter dat een houtzagerij met een maalderij in een klein gebouwtje niet zo'n goede combinatie is. En werd alsnog besloten om er een windmolen op te richten.

De aanwezige bebouwing van zijn eigen huis op het zuidwesten en de nieuwbouw van de kerk maakte het noodzakelijk om een stellingmolen te bouwen op zijn eigen stuk grond bij de al bestaande motormaalderij. Waarschijnlijk werd het gezaagde timmerhout geleverd aan de timmerfabriek in Eindhoven en de meubelmakers in Oirschot. In die tijd kwam ook in Oirschot de meubelindustrie tot ontwikkeling. In 1919 werd hier de RK meubelfabrieken opgericht (8 meubelmakers verenigden zich). In Rijkevoort stonden rond de Brink tot in 1938 iepen. Daar werden in Oirschot de bekende Oirschotse stoel en andere meubelen van gemaakt. Om daar vanaf Boxtel te komen, gaat men pal langs de molen de Korenaar ten noordoosten van Oirschot. Deze plaatsen waren via het spoorlijntje relatief gemakkelijk bereikbaar. De molen van Oirschot kon men vanuit de trein naar Eindhoven ook goed zien.

Wellicht is daar gekeken hoe de korenmolen er uit kwam te zien, want de gelijkenis met deze in 1857 gebouwde molen is frappant. Van de Luctor et Emergo zijn noch bouwtekeningen of bestekken noch offertes bekend. Wellicht was men via deze contacten of via de studie van Willem op de hoogte van de mogelijkheid onderdelen voor een nieuwe molen in Eindhoven te kopen.
Om deze, mijns inziens in eerste instantie niet geplande molen toch te bouwen, is ook de naam van de molen te verklaren: Luctor et Emergo; Ik worstel en blijf boven.

Tijdens de restauratie, in 1972 door de firma Beijk, is de verbusseling teruggebracht naar het oorspronkelijke oud Hollandse gevlucht en is de buitenroede vervangen door een Derkx roede. Waarschijnlijk is dat potroede nummer 1257 geweest.
Het zou interessant zijn of er binnen dit verhaal aanknopingspunten te vinden zijn over de molenas gegoten door NSBM Feijenoord, 1859. Met nadruk wijs ik erop dat dit verhaal niet te bewijzen is, en alleen een plausibele verklaring over het ontstaan van de molen in Rijkevoort kan geven.

Mari Goossens

Geraadpleegde bronnen: molendatabase.nl

Molenpoëzie

In Molenvriend nr. 71 hebt u al kennis kunnen maken met een gedichtje van Ludwig van der Grinten. Behalve dus van het bakken van taarten etc., die op de Martinus nauwgezet worden gekeurd op smaak, houdt Ludwig zich nu en dan bezig met dichten. Onderstaand gedicht is ook van zijn hand. Wij menen dat het niet nodig is dit te vertalen daar we er vanuit mogen gaan dat dit grensstreekdialect door de meesten van ons wel is te lezen, zo niet, begrepen wordt.

Möölen Gedachten

Ek sij wäll Mölder
As ok Bäkker
Ek brääk et Korn
En back heel läcker
Korn, van Gott ons gern gegäwe,
Wat Mense brükke öm te läwe;
Mar ok de Kippe en de Mösse
Die Körnjes ömmer losse

Bej on hier op et platte Land
Mööles sin wer gut in Stand
Dat die wer draajen met de Winden,
Et is et Werk van Möölen-Frinden,
Die brükken männig freje Üüren,
Te früten tössen Möölen-Müüren.
En Würdigung för ons Alde,
Die in Zeit in Not
sörgten for on dagliks Brot.

Haaver, Gorst, Rogge en Weit
Geft Määl von beste Qualitait.
De Wind geft ons Möölen Kracht,
de Lööper kwest et Korn met Macht
en op den tweede Sölder
sakkt af et Määl der Mölder.
Gau löpt hej Trap op Trap af
Schött öm de Säck, schept af de Kaff.
Bes Middag ston de Baalsäck in de Reje.
De Mölder es met sijn Werk tefreje.
Es dann de Möölen afgestellt,
geröstig hej den Ohrden hält.

Kranenburg, den 04. Januar 1998
Franz-Ludwig van der Grinten

Aan de licht

Frans Rademakers

Ik ben Frans Rademakers, 46 jaar oud, en ik woon met mijn vijftienjarige dochter Lieke in hartje Boxmeer aan de Spoorstraat op nummer 23. Daar heb ik 20 jaar geleden een oud huis gekocht (uit 1913). Voordien woonde ik in Nijmegen, daarvoor in Maastricht, maar ik ben geboren in een klein boerendorpje bij Weert in midden Limburg. In Nijmegen kwam ik terecht omdat mijn toenmalige vriendin daar ging werken, en in Maastricht ben ik afgestudeerd als vertaler op technisch/economisch vlak in de talen Frans en Engels. Na het part-time vertalen van een technisch woordenboek uit het Frans naar het Nederlands had ik al snel door dat dit niets voor mij was omdat ik niet stil kon zitten. Op dit moment werk ik in Rijkevoort bij Creamy-Creation, waar ik samen met 14 anderen roomlikeur maak (zoals Baileys), die over de hele wereld verkocht wordt. We maken honderden verschillende smaken voor tientallen verschillende klanten, die hem onder hun eigen naam verkopen. We doen alles zelf, van het lossen van ingrediënten, het standaardiseren, mengen en onderzoeken, tot het laden van het halffabrikaat. Wij bottelen alleen niets zelf, alles gaat in bulk weg.

Om de een of andere reden houd ik van oude dingen, staande klokken, oude auto's en oude huizen. Daar zal mijn liefde voor de molens ook wel vandaan komen. Hoe dit ontstaan is weet ik niet, ik kwam vroeger nooit in een molen, en een jaar of 12/13 geleden kwam ik bij toeval eens even in Rijkevoort in de molen, waar ik tot op de stelling kwam, maar niet verder. Nog enkele jaren later had ik het er met mijn overbuurman over omdat er molenaars gezocht werden, of omdat er iets over in de krant had gestaan, maar die ried het mij toen af. Weer gingen er jaren voorbij, tot ik 2,5 jaar terug bedacht dat ik toch eigenlijk echt wel molenaar wilde worden, en als ik dat nu niet ging doen, het er wellicht nooit meer van zou komen. Ik ben onmiddellijk begonnen, maar toen ik van John Houben de boeken kreeg, zonk me de moed in de schoenen, en toen ik enkele maanden later van mijn bedrijf de kans kreeg om een cursus elektrotechniek te doen, wou ik eigenlijk het liefste er weer mee stoppen. Nu ben ik blij dat ik dat niet gedaan heb, want ik heb een fantastische hobby. Ik ben bij Theo en John geweest voor de opleiding, maar toen ik toevallig eens in Heijen langsreed en de molen zag draaien was ik verkocht. Ik vond de Gerarda een schitterende molen en ze draaide zo stoer. Mijn "stage" heb ik dan ook bij Harry gedaan, en ik ben er blijven komen. Zaterdagmorgen ging ik naar Oeffelt, en in de middag naar Heijen. Nu ik geslaagd ben, ben ik blij dat ik zo vaak ik wil in Heijen terecht kan, en ik heb het idee dat de liefde voor molens steeds sterker is geworden, maar er wel altijd in heeft gezeten. Ik vind het heerlijk om te malen, maar ik vind het ook niet erg om dan weer schoon te maken, of te klussen. Het heeft me veel tijd gekost om erachter te komen dat ik molenaar wou worden, en veel tijd om het ook te worden (en die tijd was er vaak eigenlijk niet; want fulltime werken en huishouden en dochter), maar het is de moeite waard. Gelukkig vindt mijn dochter dat ook en gaat ze ook regelmatig mee.

En dan de eerste keer dat ik helemaal alleen op de molen was, opzeilde en de vang lichtte! En als er dan ook nog oprecht geïnteresseerde bezoekers komen. Dat is het mooiste: als het me lukt om iets van het enthousiasme, wat ik zelf maar amper verklaren kan, op anderen over te brengen…

Molens in de regio

De Nooitgedacht te Afferden

Er zijn geen bijzonderheden over de Nooitgedacht te melden.

De Martinus te Beugen

De kruipaal waarvan de kop was afgebroken is inmiddels door molenmaker Beijk vervangen. Verder hebben de molenaars een replica van een Romeinse handmolen aangeschaft, compleet met een tafel kan deze in de toekomst gebruikt worden voor educatieve doeleinden.

De Jan van Cuijk te Cuijk

In de vorige Molenvriend hebben we kunnen lezen dat de molenfeesten ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van de molen goed zijn verlopen. Korte tijd na de feesten heeft Jaap Kool te kennen gegeven te stoppen met het uitoefenen van het mulderschap op de molen. Gezondheidsproblemen zijn hier de oorzaak van. Via diverse media is er een oproep gedaan om een nieuwe molenaar te werven voor de Jan van Cuijk. Er zijn diverse reacties geweest hierop. Jessica Sneek uit Cuijk heeft interesse getoond om het team op de Jan van Cuijk te komen versterken. Gedurende een aantal weken komt ze op de molen meelopen alvorens ze een besluit neemt om de opleiding te gaan volgen.

Met ingang van 1 januari zullen we ons gaan aansluiten bij het Ambachtelijke Korenmolenaars Gilde. We krijgen 3 jaar de tijd om de molen in orde te maken om geballoteerd te worden als gezelmolenaar en om te mogen malen voor menselijke consumptie.

Enkele weken geleden werden we verrast met de mededeling dat de gemeente Cuijk uitverkozen is om op 14 januari 2011 de Evert Smit Biotoopprijs in ontvangst te mogen nemen. In overleg met de molenstichting Jan van Cuijk is er afgelopen winter hard gewerkt aan de molenbiotoop door de gemeente Cuijk. Hiervoor is de gemeente Cuijk dan ook beloond.

Wij nodigen dan ook iedereen uit om op 14 januari aanwezig te zijn bij de overhandiging van de prijs op de molen. Aanvang 13.00 uur. Een mooie afsluiting van ons jubileumjaar.

Stefan Willems

De Bergzicht te Gassel

Vanaf nu is de molen iedere donderdag open van 10.00 uur tot 15.00 uur.

De Reus te Gennep

Er zijn deze keer geen bijzonderheden te melden.

De Gerarda te Heijen

Onlangs is Frans Rademakers geslaagd als vrijwilligmolenaar. Hij is nu ook molenaar op de Gerarda in Heijen.

De Lindense molen te Katwijk

In het vorige nummer van de “Molens in de regio” was al vermeld dat de molen is gekocht door het naast de molen gelegen transportbedrijf Nabuurs. Er werd toen nog volop gespeculeerd over de bestemming en de verplaatsing van de molen.

Na een gesprek met Nabuurs behoren de speculaties tot het verleden en is er duidelijkheid over de toekomst van de molen:

- De molen blijft staan waar die staat en van een verplaatsing is voorlopig geen sprake. Mocht er in de toekomst een gelegenheid voordoen om de molen te verplaatsen dan zal dit waarschijnlijk gaan gebeuren, maar nu voorlopig niet.
- Het woonhuis onder de molen is weer bewoond. Vooraf is de woning grondig gerenoveerd. In december zijn een van de medewerkers van Nabuurs en zijn vrouw er komen wonen.
- De vrijwillige molenaars kunnen hun hobby gewoon blijven uitoefenen op deze molen.
- Het publiek is van harte welkom als de molen draait.
- Een schildersbedrijf heeft een grondige inspectie uitgevoerd en binnenkort zal de molen worden geschilderd.

We hebben er alle vertrouwen in dat de molen een draaiend cultuurmonument zal blijven tussen Katwijk en Linden en een goede nieuwe eigenaar heeft gekregen.

De Maasmolen te Nederasselt

Het valt ons op dat er, in de afgelopen periode, op de zaterdagen helemaal geen wind staat. De draaiuren vallen dan ook zwaar tegen. Mooie gelegenheid om te klussen op de molen. Na het maalvaardig maken van de stenen, hebben we wat zakken maïs gemalen. Nu het seizoen op z'n einde loopt hebben we alles schoongemaakt. De meelring was verkleind en met spanbouten vastgezet. De spanbouten hebben we verwijderd en de stukken van de meelring vast gezet op de oude wijze, met houten pinnen. De zetel hebben we goed onderhanden genomen, schoon gemaakt en weer dik in de groene zeep met grafiet gezet. Het vangtouw was versleten, dit hebben we vervangen. De kaarten en andere papieren zijn opgeborgen om het te beschermen tegen het vocht op de molen. Frans en ik hebben besloten om voortaan niet meer te draaien op zaterdag, als de temperatuur onder de 5 graden komt. We wensen jullie allemaal prettige feestdagen en een nieuw fijn molenjaar met veel zon en wind uit de goede hoek.

Frans Heessen en Rob Snel

De Vooruitgang te Oeffelt

Frans Rademakers en Bea Tilanus zijn beiden geslaagd voor het examen vrijwillige windmolenaar van "De Hollandsche Molen". Het examen is afgenomen op Holtens Molen in Deurne.
Voor de opleiding tot vrijwillig molenaar zijn in Oeffelt de volgende leerlingen in opleiding: Jos Kuijpers (Ravenstein), Axel Gindera (Duisburg Dld), Petro Boon (Boxmeer), Caroline Schaeffer (Kleve), Harm van Es (Boxmeer), Sabine Hillebrecht (Duisburg). Andries Bongers (Zeeland) is om persoonlijke reden gestopt met de opleiding.
Axel Gindera is geslaagd voor het toelatingsexamen van de afdeling Noord-Brabant, dat gehouden is op molen "De Volksvriend" te Liessel. Hij zal in het voorjaar 2011 deelnemen aan de landelijke examens.

De molenaars hebben een gesprek gehad met de wethouder. Daarin zijn onder andere enkele punten van het onderhoud besproken. De molen bestaat in 2013 honderd jaar. Dan moet de molen in orde zijn. Schilderwerk moet tijdig gepland en uitgevoerd worden.
Verder is besproken dat, gezien het aantal (vrouwelijke) leerlingen een wc nodig is op de molen. Een mogelijkheid zou zijn een afgesloten invaart, die niet in gebruik is, hiervoor te benutten. De gemeente bestudeert de mogelijkheid een toilet te plaatsen op de molen en vraagt offertes.

De watermolen te Oploo

In het weekend van 13 november was er wateroverlast. Het hele gedeelte rondom de watermolen stond blank. Ook de nieuwe heemkundeschuur had enkele centimeters water binnen. De oorzaak van al dit water lag niet zozeer in de overvloedige regen, maar meer met het beekveegsel dat met het hoger waterpeil mee is gestroomd. Bij het veiligheidshek bij de brug over de Vloetweg ging dit veegsel vastzitten en sloot zo de doorgang af.
Onder grote belangstelling is de Heemschuur bij de watermolen op zondag 21 november officieel in gebruik genomen.

Het Waterschap Aa en Maas heeft een nieuw "Oplosche Molenbeekplan" gepresenteerd. Dit plan houdt verband met het aanleggen van meer natuurlijke walkanten en natte gebieden. Ofschoon dit plan voorziet in voorzieningen meer stroomafwaarts, kan in een tweede plan ook het gedeelte bij de watermolen en verder stroomopwaarts aan bod komen.
In het nieuwe gemeentelijk groenplan is opgenomen dat kolk en beek regelmatig geschoond worden. Ook het grasmaaien en hegknippen is hier geregeld.
Voor het onderhoud is het nodig dat er conserveringswerk aan het waterrad wordt uitgevoerd.

In navolging van de initiatieven te Vierlingsbeek, is een klein werkgroepje aan het bekijken of misschien een historische generator een lampje kan laten branden.
Sinterklaas heeft na een barre reis zijn intocht in Oploo bij de watermolen aangevangen. De attributen van het succesvolle wagenspel zijn weer in de watermolen teruggeplaatst. Volgend seizoen zullen de optredens weer doorgaan.

De Korenbloem te Oploo

Het schilderwerk is klaar. De molen ziet er weer piekfijn uit. Het slechte hout aan de achterzomers moet nog worden vervangen. Onze technische commissie maakt zich nog steeds sterk om (nieuwe) Pot-roeden te krijgen. Voor 2012 staat de vervanging van het gevlucht op het meerjarenplan.

Een hoogtepunt was een bezoek van een buslading vol met Deense molenaars die op hun rondreis door Nederland Oploo een bezoek brachten. Zij waren zeer enthousiast over onze molencombinatie.

Het restant van de speltoogst 2009 wordt nu verwerkt tot kalvervoer en dan kunnen we aan de oogst van dit jaar beginnen. Waarschijnlijk wordt de korenmijt met spelt rond de carnaval gedorst. Een monster is reeds

opgestuurd en het ziet er goed uit.
Aan de oude Röber reiniger wordt nog gewerkt. Er zijn nu nieuwe zeven en borstels ingezet.

De Luctor et Emergo te Rijkevoort

Tegelijk met monumentendag werd er een Rijkevoortse dag georganiseerd, met verschillende activiteiten in het dorp, uiteraard was de molen ook geopend en brachten ongeveer 120 mensen een bezoekje aan de molen. Helaas was er die dag meer regen dan wind. Regelmatig krijgen we versterking van Harm van Es, leerling-molenaar.

De oude potroede heeft een geheim prijsgegeven, onder een dikke laag verf kwam nummer 1256 tevoorschijn, deze potroede is dus gemaakt in 1881, zie voor meer informatie het artikel van Mari Goossens elders in dit blad.
De lendestut begeeft het met enige regelmaat, zodat het lichten van de vang moeilijk wordt, steeds wordt de boel weer in elkaar getimmerd zodat de vang weer werkt, maar voor een duurzame oplossing zijn we toch aangewezen op de molenmaker.

Voor rond te leiden groepen is een TV met DVD speler aangeschaft zodat de mensen die niet naar boven durven of kunnen beneden in de molen een DVD kunnen kijken over de molen.
Hans Titulaer heeft een kweern geleverd zodat we demonstraties kunnen geven van het maalproces of met de hand kunnen malen als er geen wind is. Ook heeft hij onze loper beter afgesteld. Tijdens het malen bleek dat onze schuddebak niet goed stond afgesteld en deze veel vlakker moet staan en alleen een zijwaartse slag moet maken en soepeler moet bewegen. Nu reageert de graantoevoer teveel op de wind en is de toevoer te hortend, waardoor je teveel de licht moet bedienen en een onregelmatig product krijgt. Daarom is er een draaipunt achter op de bak gemaakt. De touwtjes van de klikspaan zijn anders vastgezet zodat die vrijlopen. Al met al een leerzame dag, ook voor Harm van Es en Jos van der Heijden.

De Heimolen te Sint-Hubert

Van de Heimolen is te melden dat er laatst tijdens het kruien een kop van een kruipaal is afgebroken. Na overleg met de gemeente Mill is er besloten om alle kruipalen op korte termijn te vervangen omdat de overige palen er ook zeer slecht aan toe zijn. Het vervangen is inmiddels door de firma Beijk uitgevoerd. Ook is de Pot-roede weer helemaal hersteld en deze ligt inmiddels bij de molen en zal komend jaar gestoken worden. Onlangs hebben de molenaars met de gemeente Mill gesproken over de werkzaamheden die nog afgewerkt/uitgevoerd moeten worden. Dit zal in de loop van 2011 gebeuren (o.a. schilderwerk, bliksemafleider, zwaar kruien). Hoe de belt beveiligd moet worden is ons nog niet helemaal duidelijk (hekwerk, heg). We hebben inmiddels de RI&E map ontvangen (die schijnbaar al een jaar in bij de gemeente in de kast lag) en zullen deze uitvoerig gaan bestuderen of alles goed beschreven staat en hoe het een en het ander voor de veiligheid aangepast moet worden. Ook hebben we de gemeente er op attent gemaakt om toch eens iets aan de inrichting van het terrein bij de molen te gaan doen. Wij (Harry en Walter) wensen u allen het beste voor 2011.

De Rust na Arbeid te Ven-Zelderheide

Bij de molen in ’t Ven is alles in orde. In combinatie met andere klussen aan het woonhuis heeft molenaar-eigenaar Ludger Pauls op de maalzolder de ramen en de deuren aan de binnenkant laten stucen. Tevens is een dorpel gerepareerd.

De Hamse Molen te Wanroij

Na het vervangen van een van de windborden is de schilderbeurt afgerond. De molenaars zijn nu bezig met de opbouw van de achtermolen.
Op 29 mei 2011 vieren ze het 200-jarig bestaan van de molen.

Mari Goossens en Marko Sturm

In Ven-Zelderheide is de binnenkant van de beltdeur gestuct.

Molenbezoek in de regio

Ronde stenen bergmolen “Nooitgedacht” te Afferden
Openingstijden: vrijdagmiddag 13:00 tot 16:00 uur
Molenaar(s): Harrie Beijk; Harry Kaak en Frank Heeren
Telefoonnummer(s): resp. 0485-531910 en 0485-516619

Ronde stenen bergmolen “Martinus” te Beugen
Openingstijden: zaterdagmiddag van 14:00 tot 17:00 uur
Molenaar(s): Frits Harteman; Hans Heijs; Robert Hoffman en Marko Sturm
Telefoonnummer(s): resp. 0485-572271; 0485-577330 en 0485-573616

Ronde stenen bergmolen “Jan van Cuijk” te Cuijk
Openingstijden: zaterdag 9:30 tot 16:00 uur
Molenaar(s): Stefan Willems
Telefoonnummer(s): 0485-318028

Achtkante bergmolen “Bergzicht” te Gassel
Openingstijden: donderdag van 10:00 tot 15:00 uur
Molenaar(s): Jan van Haren en Jos van der Heyden
Telefoonnummer(s): 0485-516619 en 06-19499455

Ronde stenen bergmolen “De Reus” te Gennep
Openingstijden: woensdagmiddag van 13:00 tot 16:00 uur
Molenaar(s): Harry Kaak en Jan Coopmans
Telefoonnummer(s): resp. 0485-516619 en 0485-511760

Zeskante bergmolen “Mariamolen” te Haps
Openingstijden: zaterdag- of zondagmiddag van 15:00 tot 18:00 uur
Molenaar(s): Don Werts; Robbert en Sytske Verkerk
Telefoonnummer(s): resp. 0485-322460 en 0485-313647

Achtkante bergmolen “Gerarda” te Heijen
Openingstijden: zaterdagmiddag van 13:00 tot 16:00 uur
Molenaar(s): Harry Kaak en Frans Rademakers
Telefoonnummer(s): 0485-516619

Achtkante stellingmolen te Linden / Katwijk
Openingstijden: zaterdagmiddag van 13:30 tot 17:00 uur
Molenaar(s): Peter Simons en Rob Snel
Telefoonnummer(s): resp. 0485-313673 en 024-3582526

Ronde stenen bergmolen “De Korenbloem” te Mill
Openingstijden: niet geopend voor bezoek (in restauratie)
Molenaar(s): geen

Standerdmolen “Maasmolen” te Nederasselt
Openingstijden: zaterdagmiddag van 12:00 tot 17:00 uur
dinsdagmorgen van 9:00 tot 12:00 uur
Molenaar(s): Frans Heessen en Rob Snel
Telefoonnummer(s): resp. 024-6961217 en 024-3582526

Ronde stenen bergmolen “De Vooruitgang” te Oeffelt
Openingstijden: zaterdagmorgen van 10:00 tot 13:00 uur (winter) of 9:00 tot 12:00 uur (zomer)
Molenaar(s): Theo van Bergen en John Houben
Telefoonnummer(s): resp. 0485-361718 en 0485-320994

Standerdmolen “De Korenbloem” te Oploo
Watermolen te Oploo
Openingstijden: zaterdagmorgen van 09:00 tot 12:00 uur
Molenaar(s): Jan van Riet
Telefoonnummer(s): 0485-383551

“De Bovenste Plasmolen” te Plasmolen
Openingstijden: iedere tweede zaterdag van de maand van 11:00 tot 16:00 uur (van mei tot en met oktober)
Molenaar(s): Karel Siebers en Peter Pouwels
Telefoonnummer(s): resp. 024-6963357 en 024-3974266

Ronde stenen stellingmolen “Luctor et Emergo” te Rijkevoort
Openingstijden: dinsdagmiddag van 13:00 tot 17:00 uur
zondag van 10:00 tot 13:00 uur
Molenaar(s): Mari Goossens en Paul Verheijen
Telefoonnummer(s): 0485-573815

Ronde stenen bergmolen “De Heimolen” te Sint-Hubert
Openingstijden: zaterdagmiddag van 14:00 tot 17:00 uur
Molenaar(s): Harry Daverveld en Walter Cornelissen
Telefoonnummer(s): 0485-453353 en 0485-478818

Ronde stenen bergmolen “Rust na Arbeid” te Ven-Zelderheide
Openingstijden: zaterdagmiddag van 13:00 tot 17:00 uur
Molenaar(s): Ludger Pauls
Telefoonnummer(s): 0485-515789

Standerdmolen “De Hamse Molen” te Wanroij
Openingstijden: zaterdag van 10:00 tot 14:00 uur
Molenaar(s): Jan Selten en Jos Verberk
Telefoonnummer(s): resp. 0485-452587 en 0485-578243

N.B. De openingstijden zijn slechts een indicatie. In sommige gevallen is/zijn de molenaar(s) niet of op een ander tijdstip aanwezig. Wilt u zeker zijn van een bezoek aan de molen, dan adviseren wij u telefonisch contact op te nemen met de desbetreffende molenaar(s).

(advertentie)

(advertentie)

BEIJK

molenmakers
boutrestaurateurs

Beijk Molenbouw BV
Rimpelt 15a
5851 EK AFFERDEN
tel. 0485-531910
fax 0485-532305

(advertentie)